

DE STAATS-SPAANSE LINIES

in West-, Oost- en Zeewuvs-Vlaanderen

Op deze kaart zijn de versterkingen opgenomen zoals die zijn gerealiseerd in de Tachtigjarige Oorlog (1568 - 1648) en de Spaanse Successieoorlog (1702 - 1713). In de jaren daarna werd in dit gebied nog een reeks van oorlogen gevoerd waarbij vele versterkingen werden hergebruikt en dikwijls aangepast.

In het Frans-Vlaamse Steenvoorde brak de Beeldenstorm uit en verspreidde zich over heel de Nederlanden, wat uiteindelijk leidde tot de Tachtigjarige Oorlog en de afscheiding van de Republiek der Zeven Verenigde Nederlanden (1581). Vlaanderen bleef zelf onder Spaanse heerschappij. Vanaf 1569 kwamen de Nederlanden in opstand tegen de Spaanse overheersing en in het bijzonder tegen de invoering van de Tiende Penning (een belastingmaatregel) en de strafmaatregelen die de hertog van Alva nam tegen ketters. Vanaf 1648 (Vrede van Münster) hoorden ook delen van Vlaanderen (Staats-Vlaanderen) daarbij.

Als gevolg van de resultaten van de Tachtigjarige Oorlog (1568-1648) moest het noorden van Vlaanderen door Spanje worden afgestaan aan de Noord-Nederlandse Republiek. Tot dat tijdstip werd een langdurige en bloedige strijd gevoerd tussen de soldaten van de opstandige gewesten en eenheden in dienst van de Spaanse Koning.

De Spaanse troepen versterkten de steden en wierpen schansen op ter beveiliging van het gebied tegen de plundertochten van de Watergeuzen uit het gewest Zeeland.

DATA

- 1568 - 1648: De Opstand / Tachtigjarige Oorlog
- 1609 - 1621: Tweaalfjarige bestand
- 1672 - 1678: Hollandse Oorlog
- 1688 - 1697: Negentjarige Oorlog
- 1702 - 1713: Spaanse Successieoorlog
- 1745 - 1748: Oostenrijkse Successieoorlog
- 1789 - 1815: Franse Revolutie / Napoleonische oorlogen
- 1830 - 1839: Belgische revolutie / omwenteling
- 1914 - 1918: Wereldoorlog I
- 1940 - 1945: Wereldoorlog II

NADERE INFORMATIE

- Bauwens A., Gossens C., Stockman P. & Termote J., 2006, Sterckenbouw, Sluis, (Brochure, 40 pagina's)
- H+N+S Landschapsarchitecten, 2003, Staats-Spaanse Linies; Valorisering van frontierland Zeewuvs-Vlaanderen, Utrecht.
- Het Bolwerk, museum voor de Staats-Spaanse Linies in West-, Oost- en Zeewuvs-Vlaanderen, IJzendijke (NL).
- Lezen in Landschap 2007 (dvd-breedbeeld, 25 minuten, NL en D).
- Stockman P. & Everaers P., 2001, Versterkt Zeeland, Zierikzee.
- Termote, Johan, 2004, Bastions voor Koning en God; Forten en verdedigingswerken in het krekengebied van Oost-Vlaanderen, Gent.
- Westtoer abb, 2004, Forten en verdedigingswerken in het Oost- en West-Vlaamse Krekengebied, Brugge (CD-rom).

FORTEN EN VERSTERKINGEN IN HET KREKENGEBIED

- BEST BEWAARDE SITES
- ZICHTBARE SITES
- NIET-ZICHTBARE SITES
- LINIËS

1 FORT LAPIN (1665?)

1 VERSTERKT LEGERKAMP (1703)

1 FORT VAN BEIEREN (1705)

1 BATTERIËN ROND HET FORT VAN BEIEREN (1703)

1 FORT VAN DAMME (1704)

1 REDOUTE VAN MICHEM (1703)

1 REDOUTE VERBRAND FORT (1703)

1 REDOUTE BEKAF (1703)

1 DAMME, STADSVERSTERKING (1617)

EN HOORNWERK (1704)

1 FORT SINT-FREDERIK (1604)

1 FORT SINT-DONAAS (1604)

1 FORT SINT-JOB (1604)

1 FORT SINT-ISABELLA (1622)

1 FORT SINT-THERESIA (1622)

1 FORT SINT-CLARA EN SINT-MARCUS (1599 -1622)

1 FORT SINT-ANNA (1627)

1 REDOUTES SINT-BERNARDUS (1627)

1 FORT SINT-PAULUS (1627)

1 REDOUTES FORT SINT-DONAAS

1 PAULUSVAART EN -DIJK (1627)

1 FORT VAN HEIST (1593-1594)

1 FORT TEN HAZEGRAZE EN SINT-JORIS (1599)

1 VERSTERKT LEGERKAMP VAN DE SPANJAARDEN (1622)

1 CIRCUMVALLATIE VAN BELEG VAN SLUIS (1604)

1 LINIE VAN FONTAINE MET REDOUTES (1622)

1 CANTELMOLINIE MET REDOUTES (1632)

1 MIDDLEBURG, STADSVERSTERKING (1ste KWART 17de E)

1 OOSTFORT

1 FORT SINT-FREDERIK (1604)

1 FORT SINT-DONAAS (1604)

1 FORT SINT-JOB (1604)

1 FORT SINT-ISABELLA (1622)

1 FORT SINT-THERESIA (1622)

1 FORT LEOPOLD (VERMOEDELJK 1647)

1 FORT BIJ DE ZEESLUIS (CA.1600)

1 REDOUTE SWERT VAN DORST (KORT VOOR 1604)

1 REDOUTE HAESOP (KORT VOOR 1604)

1 FORT SINT-ANTHONIUS (1583 OF 1586)

1 REDOUTE SINT-PIETER (1634)

1 REDOUTE SINT-STEVEN (1586)

1 FORT VAN ZELZATE (KORT NA 1644)

1 FORT SINT-BERNARD (1634)

1 FORT SINT-ELOOI (1586)

1 LINIE VAN DE NIEUWE VAART (1644-1645)

1 FORT FRANCIPANI (1644-1645)

1 FORT KEIZERSHOEK (1644-1645)

1 FORT TERWEST (1644-1645)

1 FORT MASERELS, FORT KOEWACHT (1590)

1 SPERFORTEN (CA.1590)

1 FORT STENENBRUG (CA.1584, 1703)

1 FORT KIEKENHAGE (CA.1584, 1703)

1 HELLEFORT (1590)

1 FORT SINT-JAN (1585, 1702)

1 FORT WRANGLER MET REDOUTE (1702)

1 STAATSE LINIE MET REDOUTES (1703-1704)

1 FORT DE KLINGE, BEDMARFORT (1700)

1 FORT FUENTES (1595), FORT SPINOLA (1626)

1 FORT VERREBOOM (1702)

1 FORT KIELDRICHT (1687/1584)

1 FORT SINT-ANTHONISHOEK (1584)

1 FORT VERREBOEK (1586)

1 REDOUTE HAESOP (1586)

1 STEENLANDSCHANS (1586)

1 FORT KALLO (1585)

1 LIEFKENSHOEK (1584)

1 FORT DE PEREL I EN II (1584 EN 1702)

1 FORT HAEFTEN, DE NOORD, LUY5 (1572)

1 FORT TERVENTE (1584)

1 FORT SPEIR (1584)

1 SCHANS CRÈVECOEUR (1702)

1 SCHANS DWARS-IN-DE-WEG (1702)

1 REDOUTE KALISHOEK (1702)

1 FORT KERCKENGAT (1580)

1 BEDMARLINIE MET REDOUTES (1701-1702)

1 TURKIJE

1 FORT ANTHONIS (1584?)

1 FORT ORANJE (1621)

1 FORT NASSAU / TER HOFSTEE (1604)

1 RETRANCHEMENT CADSANDRIA (1623)

1 REDOUTE BERCHEM (1643)

1 SLUIS, STADSVERSTERKING (1604)

1 ELDERSCHANS (1604)

1 OLESCHANS (1604)

1 REDOUTE GROTENDORST (1604)

1 AARDENBURG, STADSVERSTERKING (1604)

1 KRUISDIJKSCHANS (1604)

1 KRABBESCHANS (1604)

1 FORT SLEPDLAMME-HAVENFORT (1600 - 1604)

1 LINIE VAN COMMUNICATIE (1634)

1 LOOPFORT (1643)

1 HANS VRIEZSCHEDE (1604)

1 REDOUTE MELK EN BROKKEN (1604)

1 GROOT NIJEVELT (1605)

1 REDOUTE SPEK EN BROOD (NA 1604)

1 COXYSCHANS (1600)

1 HANS VRIEZSCHEDE (1604)

1 REDOUTE MELK EN BROKKEN (1604)

1 GROOT NIJEVELT (1605)

1 REDOUTE SPEK EN BROOD (NA 1604)

1 VOGELFORT (1586)

1 SINT-ANNA (1586)

1 ST. JOSEPH (1634)

1 ST. JACOB (1634)

1 ST. LIVINUS (1634)

1 ST. NICOLAAS (1586)

1 ST. ANDRIES (1634)

1 FERDINANDUS (BEGIN 17de E)

1 REDOUTES EN FORT MISERI

1 FORT ST. ANNA (1586)

1 FORT MOERSPIJ (1645)

1 ST. MARGRIET / NASSAU / HET FORT (1586)

1 KIKUIT (1596)

1 ZEELAND / HENDRIK PHILIP (1596)

1 MONCADO (1634)

1 MOERSCHANS (1591-1596)

1 MAURITSFORT (1586)

1 GROOT KIKUIT (1684)

1 KLEIN KIKUIT (EIND 17de E)

1 DE BLUM (EIND 16de E)

1 AUSTRIA (EIND 16de E)

1 KLEIN VERREKIJER (EIND 17de E)

1 GROOT VERREKIJER (EIND 17de E)

1 NASSAU (1596)

1 VOGELFORT (1586)

1 SINT-ANNA (1586)

1 ROOVERSBERG

1 LINIE VAN DE ORANJEPOLDER (1ste KWART 17de EEUW)

1 LINIES VAN AXEL I EN II (1586)

1 BIERVLIET, STADSVERSTERKING (16de E)

1 PHILIPPINE, STADSVERSTERKING EN FORT (1633)

1 TERNEUZEN, STADSVERSTERKING (EIND 18de E)

1 SAS VAN GENT, STADSVERSTERKING (1688)

1 AXEL, STADSVERSTERKING (NA 1586)

1 HULST, STADSVERSTERKING (CA. 1620)

1 WESTFORT, NIEUWE PASSAGELIJNIE (1735-1738)

1 FORT

1 ST. ELOIJ (1586)

1 MAROLLEPUT (1602/1603)

1 REDOUTE

1 REDOUTE

1 LINIE VAN COMMUNICATIE

1 TEN OOSTEN VAN HULST (1591)

1 PASSAGELIJNIE (BEGIN 17de E)

1 REDOUTE

1 SCHERPBIER (1634)

1 LINIE VAN OOSTBURG

